

15 Σεπτεμβρίου 2014

1814-2014: 200 Χρόνια από την Ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

*εικ. «Σκουφάς, Τσακάλωφ και Ξάνθος ορκίζονται,
Η ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας (μουσείο κέρινων ομοιωμάτων Π.
Βρέλλη)»*

1814-2014: 200 Χρόνια από την Ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας
Επιμέλεια Αφιερώματος: Σοφία Ντρέκου/Αέναη επΑνάσταση

Σήμερα, Ανήμερα της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού 14 Σεπτεμβρίου 2014, κλείνουν 200 χρόνια πού το 1814 ο Νικόλαος Σκουφάς, από το Κομπότι τής Άρτας, ο Εμμανουήλ Ξάνθος από την Πάτμο και ο Αθανάσιος Τσακάλωφ από τα Ιωάννινα, ιδρύουν στην Οδησό τη Φιλική Εταιρεία.

Σαν σήμερα. Πέρασαν δυο αιώνες από την ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας. Ιστορικό

παράδειγμα αιώνιας ισχύος που αποδεικνύει πως για να γυρίσει ο ιστορικός τροχός δεν είναι απαραίτητες τόσο οι συνθήκες όσο η ύπαρξη νοήματος κι οράματος έστω και κόντρα στους άνεμους των Καιρών. Επίκαιρο όσο ποτέ το παράδειγμα. Ας ευχηθούμε την ιστορική επανάληψη του. Δόξα και τιμή στους Φιλικούς μας. Ελαφρύ το χώμα των εργατών της λευτεριάς του Νέου Ελληνισμού.

Η Φιλική Εταιρεία ήταν η σημαντικότερη από τις μυστικές οργανώσεις που σχηματίστηκαν για την προετοιμασία επανάστασης για την απελευθέρωση των Ελλήνων από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ιδρύθηκε το 1814 στην Οδησό, και σύμφωνα από τους παλαιότερους ιστορικούς, από τον Εμμανουήλ Ξάνθο, το Νικόλαο Σκουφά, Αθανάσιο Τσακάλωφ.

Τέταρτο μέλος της, μνήθηκε ο Αντώνιος Κομιζόπουλος από τη Φιλιπούπολη. Επίσης από τα πρώτα μέλη που μνήθηκαν ήταν και ο Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος (και μάλιστα κατά ορισμένες πηγές συνιδρυτής, πριν τον Ξάνθο που μνήθηκε αργότερα).

Οι Φιλικοί αφού μούνταν στην Εταιρεία έδιναν όρκο πίστης και επικοινωνούσαν με κώδικες, ψευδώνυμα και συνθηματικές λέξεις.

«Ο μυστικός χαρακτήρας της εξηγεί εν μέρει τον περιορισμένο και αμφίσημο χαρακτήρα των τεκμηρίων που άφησε πίσω της.»

ΟΡΚΟΣ ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

«Ορκίζομαι ενώπιον του αληθινού Θεού, ότι θέλω είμαι επί ζωής μου πιστός εις την Εταιρείαν κατά πάντα. Να φανερώνω το παραμικρόν από τα σημεία και τους λόγους της, μήτε να σταθώ κατ' ουδένα λόγον ή αφορμή του να καταλάβωσι άλλοι ποτέ, ότι γνωρίζω τι περί τούτων, μήτε εις συγγενείς μου, μήτε εις πνευματικόν ή φίλον μου.

Ορκίζομαι ότι εις το εξής δεν θέλω έμβει εις καμμίαν εταιρείαν, οποία και αν είναι, μήτε εις κανέναν δεσμόν υποχρεωτικόν. Και μάλιστα, οποιονδήποτε δεσμόν αν είχα, και τον πλέον αδιάφορον ως προς την Εταιρείαν, θέλω τον νομίζει ως ουδέν.

Ορκίζομαι ότι θέλω τρέφει εις την καρδίαν μου αδιάλλακτον μίσος εναντίον των τυράννων της πατρίδος μου, των οπαδών και των ομοφρόνων με τούτους, θέλω ενεργεί κατά πάντα τρόπον προς βλάβην και αυτόν τον παντελή όλεθρόν των, όταν η περίστασις το συγχωρήσει.

Ορκίζομαι να μη μεταχειριστώ ποτέ βίαν δια να αναγνωρισθώ με κανένα συνάδελφον, προσέχων εξ εναντίας με την μεγαλυτέραν επιμέλειαν να μην λανθασθώ κατά τούτο, γενόμενος αίτιος ακολούθου τινός συμβάντος, με κανένα συνάδελφον.

Ορκίζομαι να συντρέχω, όπου εύρω τινά συνάδελφον, με όλην την δύναμιν και την κατάστασίν μου. Να προσφέρω εις αυτόν σέβας και υπακοήν, αν είναι μεγαλύτερος εις τον βαθμόν και αν έτυχε πρότερον εχθρός μου, τόσον περισσότερον να τον αγαπώ και να τον συντρέχω, καθ'όσον η έχθρα μου ήθελεν είναι μεγαλυτέρα.

Ορκίζομαι ότι καθώς εγώ παρεδέχθην εις Εταιρείαν, να δέχομαι παρομοίως άλλον αδελφόν, μεταχειριζόμενος πάντα τρόπον και όλην την κανονιζομένην άργητα, εωσού τον γνωρίσω Έλληνα αληθή, θερμόν υπερασπιστήν της πατρίδος, άνθρωπον ενάρετον και άξιον όχι μόνον να φυλάττη το μυστικόν, αλλά να κατηχήση και άλλον ορθού φρονήματος.

Ορκίζομαι να μην ωφελώμαι κατ' ουδένα τρόπον από τα χρήματα της Εταιρείας, θεωρών αυτά ως ιερό πράγμα και ενέχυρον ανήκον εις όλον το Έθνος μου. Να προφυλάττωμαι παρομοίως και εις τα λαμβανόμενα εσφραγισμένα γράμματα.

Ορκίζομαι να μην ερωτώ κανένα των Φιλικών με περιέργειαν, δια να μάθω οποίος τον εδέχθη εις την Εταιρείαν. Κατά τούτο δε μήτε εγώ να φανερώσω, ή να δώσω αφορμήν εις τούτον να καταλάβη, ποίος με παρεδέχθη. Να αποκρίνομαι μάλιστα άγνοιαν, αν γνωρίζω το σημείον εις το εφοδιαστικόν τινός.

Ορκίζομαι να προσέχω πάντοτε εις την διαγωγήν μου, να είμαι ενάρετος. Να ευλαβώμαι την θρησκείαν μου, χωρίς να καταφρονώ τας ξένας. Να δίδω πάντοτε το καλόν παράδειγμα. Να συμβουλεύω και να συντρέχω τον ασθενή, τον δυστυχή και τον αδύνατον. Να σέβομαι την διοίκησιν, τα έθιμα, τα κριτήρια και τους διοικητάς του τόπου, εις τον οποίον διατριβώ.

Τέλος πάντων ορκίζομαι εις Σε, ω ιερά πλην τρισάθλια Πατρίς! Ορκίζομαι εις τας πολυχρονίους βασάνους Σου. Ορκίζομαι εις τα πικρά δάκρυα τα οποία τόσους αιώνας έχυσαν και χύνουν τα ταλαίπωρα τέκνα Σου, εις τα ίδια μου δάκρυα, χυνόμενα κατά ταύτην την στιγμήν, και εις την μέλλουσαν ελευθερίαν των ομογενών μου ότι αφιερώνομαι όλως εις Σε. Εις το εξής συ θέλεις είσαι η αιτία και ο σκοπός των διαλογισμών μου.

Το όνομά σου ο οδηγός των πράξεών μου, και η ευτυχία Σου η ανταμοιβή των κόπων μου. Η θεία δικαιοσύνη ας εξαντλήσει επάνω εις την κεφαλήν μου όλους τους κεραυνούς της, το όνομά μου να είναι εις αποστροφήν, και το υποκείμενόν μου το αντικείμενον της κατάρας και του αναθέματος των Ομογενών μου, αν ίσως λησμονήσω εις μίαν στιγμήν τας δυστυχίας των και δεν εκπληρώσω το χρέος μου. Τέλος ο θάνατός μου ας είναι η άφευκτος τιμωρία του αμαρτήματός μου, δια να μη λησμονώ την αγνότητα της Εταιρείας με την συμμετοχήν μου».

BINTEO: «1821 Ο όρκος της Φιλικής Εταιρίας.»

<https://www.youtube.com/watch?v=JZ0EkH8wdVg>

Ο όρκος της συνέχειας

N. Λυγερός

Δεν πρόκειται 14/09/2014

να ξεχάσω 1814

ότι το πιο σημαντικό +200

είναι η απελευθέρωση χρόνια

του Ελληνισμού ελευθερίας

κι ότι κάθε εμπόδιο

δίνει μεγαλύτερη

αξία στον αγώνα

κατά συνέπεια

ακόμα και μόνος

θα συνεχίσω

το έργο των Φιλικών

γιατί είναι

το πρέπον

για την Ανθρωπότητα

και το Χρόνο

λόγω των δεσμών.

Πηγή: «Ο Μεγάλος Όρκος» Επιμέλεια: Σοφία Ντρέκου/Νίκος Λυγερός Ποίηση και

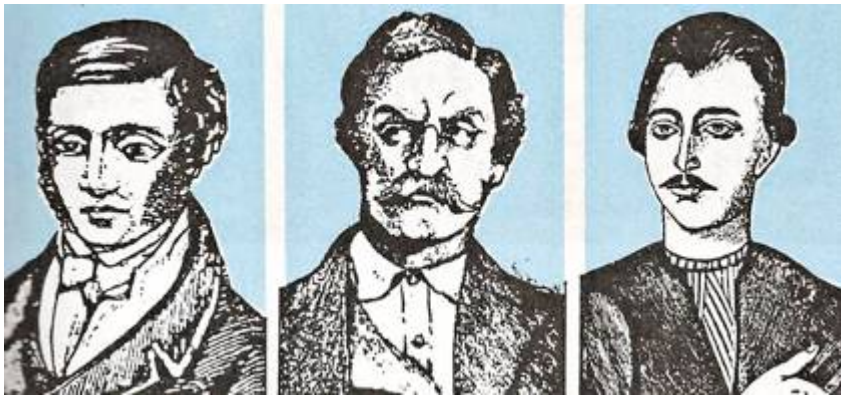
Λόγοι

ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

200 χρόνια από την ίδρυσή της

Οι Φιλικοί μπορεί να μην κατάφεραν να υλοποιήσουν το όραμά τους, όμως κατάφεραν να ανοίξουν τον ασκό του Αιόλου στην επικράτεια των Οθωμανών

Σύμφωνα με τους ιστορικούς που ασχολήθηκαν με τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, ιδρύθηκε το 1814 στην Οδησό της Νέας Ρωσίας (έτσι ονομάζονταν τότε οι περιοχές που είχαν ενσωματωθεί στη Ρωσική Αυτοκρατορία στο τέλος του 18ου αιώνα) μια μυστική εταιρεία για να προετοιμάσει την ελληνική ανταπολυταρχική εξέγερση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Ξυλογραφία με τους ιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας, Τσακάλωφ, Σκουφά και Ξάνθο

Ιδρυτές της θεωρούνται οι Εμμανουήλ Ξάνθος, Νικόλαος Σκουφάς και Αθανάσιος Τσακάλωφ. Στη συνέχεια μυήθηκε ο Αντώνιος Κομιζόπουλος από τη Φιλιπούπολη και αργότερα ο Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος. Η ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας υπήρξε αποτέλεσμα μιας μακράς διαδικασίας οργάνωσης των πλέον ανήσυχων ατόμων της ελληνικής Διασποράς.

Λίγα χρόνια πριν είχε ιδρυθεί στο Παρίσι το Ελληνόγλωσσον Ξενοδοχείον, μέλος του οποίου υπήρξε ο Αθανάσιος Τσακάλωφ, ο οποίος αργότερα θα πρωτοστατήσει στην ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας. Το Ελληνόγλωσσον Ξενοδοχείον βάσιζε τις πολιτικές του επιδιώξεις στην πολιτική του Ναπολέοντα. Ακολουθούσε τους κανόνες των καρμπονάρων και των ελευθεροτεκτόνων και είχε υιοθετήσει το μυστικό όρκο με τον οποίο δεσμεύονταν τα μέλη του.

Ριζοσπάστες κατά «ρεφορμιστών»

Η ήττα του Ναπολέοντα οδήγησε στο μαρασμό του Ελληνόγλωσσου Ξενοδοχείου. Η επόμενη προσπάθεια της μάλλον αγγλόφιλης «Φιλομούσου Εταιρείας» των Αθηνών

θα είναι εξαιρετικά περιορισμένη σε κύκλους κάποιων λίγων διανοουμένων και ποτέ δεν θα καταφέρει να αποκτήσει λαϊκό έρεισμα στην -κυρίως αλβανόφωνη- κωμόπολη που ήταν τότε η οθωμανική Αθήνα.

Σύμφωνα με τις αναφορές του Φιλικού και ιερολοχίτη Π. Καλεβρά, πρέπει να υπήρχαν και άλλες μυστικές οργανώσεις, όπως η «Εταιρεία του Λέοντος» και η «Εταιρεία του Φοίνικος», που στόχευαν στην απελευθέρωση των Ελλήνων. Έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον ότι εκείνη την πρώιμη περίοδο εμφανίζονται οι διαφορετικές στρατηγικές, που θα ακολουθήσουν το εγχείρημα της Απελευθέρωσης στους επόμενους δύο αιώνες, ως την τελική του στιγμή, που δεν είναι άλλη από τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Έτσι λοιπόν, ο Καλεβράς αποκαλύπτει ότι η «εταιρεία επιλεγόμενη του Λέοντος» θεωρούσε ότι η απελευθέρωση των Ελλήνων θα επιτευχθεί με την «ευδαιμονία των εν Τουρκία χριστιανών». Αυτή η θεώρηση είχε προκαλέσει την μήνιν των μελών του «Φοίνικος», οι οποίοι τη χαρακτήρισαν «επιβλαβήν και καταχθόνιον». Επηρεασμένοι και ριζοσπαστικοποιημένοι από τους καρμπονάρους επαναστάτες, τα μέλη του Φοίνικα επαγγέλλονταν τη βίαιη επανάσταση και όχι τη βαθμιαία απόκτηση ισχύος εντός των οθωμανικών δομών. Μέλη του Φοίνικα υπήρξαν ο Ν. Σκουφάς και ο Εμμ. Ξάνθος, οι οποίοι με τη μετάβασή τους στην Οδησό θα συμβάλουν στη δημιουργία της Φιλικής Εταιρείας.

Η εφαρμογή

Οι επιπτώσεις της κοσμοαντίληψης των Φιλικών επί της ιστορίας της Εγγύς Ανατολής και των Βαλκανίων θα είναι συντριπτική. Μπορεί να μην κατάφεραν να υλοποιήσουν το όραμά τους. Μπορεί να είδαν στο τέλος της επαναστατικής διαδικασίας -που οργάνωσε και πυροδότησε το 1821- το όραμα να λαμβάνει σάρκα και οστά μόνο στο βαλκανικό Νότο, ως ένα κακέκτυπο των αρχικών τους επιδιώξεων. Όμως κατάφεραν να ανοίξουν τον ασκό του Αιόλου στην υπό απολυταρχικό ισλαμικό έλεγχο επικράτεια των Οθωμανών. Η εποχή της μετάβασης από τη θεοκρατική ισλαμική απολυταρχία στα έθνη-κράτη του δυτικού Διαφωτισμού είχε αρχίσει.

*ΒΛΑΣΗΣ ΑΓΤΖΙΔΗΣ, Διδάκτωρ Σύγχρονης Ιστορίας, μαθηματικός,

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΟΔΗΣΣΟΣ: Εδώ γιορτάζουν κάθε χρόνο την 25η Μαρτίου

Της ΛΙΑΣ ΒΑΛΑΤΑ-ΤΣΙΑΜΑ*

Η Οδησός είναι η πόλη που ίδρυσε, το 1794, η Αικατερίνη η Μεγάλη, αμέσως μετά την ανακατάληψη των περιοχών που βρίσκονταν για αιώνες κάτω από οθωμανική

κυριαρχία.

*Η Οδησός οφείλει πολλά στον εθνικό μας ευεργέτη και μαικήνα
Γρηγόριο Μαρασλή*

Κτισμένη με βάση τα πρότυπα του ευρωπαϊκού νεοκλασικισμού, με τη βοήθεια του πρώτου κυβερνήτη της, Γάλλου δούκα Ρισελιέ (1803-1814), η Οδησός, χάρη στη γεωγραφική της θέση στις εκβολές του Δνεϊστερου στον Εύξεινο Πόντο, δεν άργησε να γίνει το δεύτερο μεγάλο λιμάνι, μετά την Αγία Πετρούπολη, και η τρίτη σε πληθυσμό πόλη της Ρωσίας. Σημαντικότερο ρόλο στην οικοδόμηση της πόλης έπαιξαν οι Έλληνες πάροικοι και οι ελληνικής καταγωγής εγκατεστημένοι στην πόλη μεγαλέμποροι.

Από τις αρχές του 19ου αιώνα, αναπτυγμένη οικονομικά, με ακμαία ελληνική παροικία, η πολυεθνική, πολυπολιτισμική Οδησός οφείλει πολλά στον εθνικό μας ευεργέτη και μαικήνα Γρηγόριο Μαρασλή.

Παρά τις πολλές γεωπολιτικές ανακατατάξεις στην ευρύτερη περιοχή, η Οδησός παραμένει ένα από τα μεγαλύτερα και καλύτερα εξοπλισμένα μαυροθαλασσίτικα λιμάνια, κύρια «πόρτα» του εμπορικού μας ναυτικού στη Ρωσία, «ελεύθερο λιμάνι» (porto franco) γενικά.

Μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ

Το 1993, μετά την Ανεξαρτησία της Ουκρανίας (1991), ιδρύθηκε στην Οδησσό Ελληνο-Ουκρανικός Σύνδεσμος, με τη συμβολή του τοπικού ελληνικού στοιχείου και κυρίως με τη σημαντική αρωγή του Εμπορικού Συλλόγου Πειραιώς και του προέδρου του Ιών. Πολυχρονόπουλου (1990-1993), με σκοπό όχι μόνο την ανανέωση αλλά και τη σύσφιγξη των ιστορικών, φιλικών, κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο λαών, της Ουκρανίας και της Ελλάδας.

«Συμβόλαιο» φιλίας μεταξύ των δύο λαών αποτελεί, κατά κάποιον τρόπο, το γεγονός ότι το 1994 ο Δήμος Οδησσού, έναντι συμβολικού μηνιαίου μισθώματος, παραχώρησε στο Παράρτημα του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού (ΕΙΠ) στην Οδησσό τρία οικήματα, στην οδό Κρέσνι αριθ. 18, ένα από τα οποία ήταν η ιστορική οικία του Γρ. Ι. Μαρασλή, όπου συνεδρίαζαν τα μέλη της Φιλικής Εταιρείας, όταν η Οδησσός ήταν ένα από τα σημαντικότερα κέντρα για την προετοιμασία του Αγώνα του 1821.

Το κτήριο, δωρεά του δημάρχου Μαρασλή στο Δήμο της Οδησσού, χαρακτηρίστηκε διατηρητέο ιστορικό μνημείο εθνικής σημασίας από το Υπουργικό Συμβούλιο της Ουκρανίας και αναστηλώθηκε, με χρήματα ελληνικών φορέων και ιδιωτών, για να στεγάσει το Μουσείο Φιλικής Εταιρείας, το οποίο είχε ιδρύσει το 1979 το Ιστορικό-Λαογραφικό Μουσείο της Οδησσού, σε συνεργασία με την Ελληνική Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος.

Η πλατεία, όπου βρίσκεται το Μουσείο, μετονομάστηκε σε πλατεία Ελλήνων και ο δρόμος που την τέμνει σε οδό Ελλήνων. Συγχρόνως εκδόθηκε από το ΕΙΠ ο κατάλογος του Μουσείου στα ελληνικά και στα ουκρανικά.

Σήμερα, ο διευθυντής του παραρτήματος του ΙΕΠ στην Οδησσό, Σωφρόνης Παραδεισόπουλος, υποστηρίζει ότι από το 1994 «ο εορτασμός της 25ης Μαρτίου έχει γίνει παράδοση και για τους κατοίκους της πόλης. Κρύβει συγκίνηση και παλμό, αφού στη συνείδηση της τοπικής κοινωνίας, η ίδρυση και ανάπτυξη της πόλης είναι συνυφασμένη με την ελληνική παρουσία».

Από το προσκυνηματικό ταξίδι, που είχα την τύχη να συμμετέχω, στη γοητευτική, αρχοντική, «ελληνική» Οδησό -με τους πολιτισμένους, φιλόξενους και αξιοπρεπείς, αν και σε αισθητή ανέχεια, λόγω της οικονομικής ύφεσης, κατοίκους-χαραγμένη στη μνήμη μου θα παραμείνει, μεταξύ άλλων, η εικόνα ενός ευθυτενούς, ηλικιωμένου Έλληνα, ποντιακής καταγωγής, ο οποίος, με μια χάρτινη ελληνική σημαιούλα στο χέρι, στα σκαλιά της ελληνικής εκκλησίας της Αγίας Τριάδας, μετά τη δοξολογία της 25ης Μαρτίου, μου εξομολογήθηκε, σε ωραία ελληνικά, τον καημό του: «Είμαι 70 χρόνων και δεν έχω δει ακόμα την Ακρόπολη».

*Λία Βαλάτα -Τσιάμα: Φιλολόγος, ερευνήτρια, Μ.Α. στη Συγκριτική Φιλολογία, Πανεπιστήμιο Indianapolis. Συμμετείχε στο «ταξίδι» που οργανώθηκε πριν από 20 χρόνια από το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού, με αφορμή τα εγκαίνια του Μουσείου της Φιλικής Εταιρείας.

200 ελληνικές οικογένειες, πριν από 220 χρόνια

Του ΛΑΜΠΡΟΥ ΒΑΖΑΙΟΥ*

Η Οδησός ιδρύθηκε ακριβώς πριν από 220 χρόνια, στη θέση του ταταρο-χαζαρικού χωριού Χατζήμπεη. Πολλούς αιώνες πριν οι Μιλήσιοι είχαν ιδρύσει την ευδαίμονα ελληνική πόλη-λιμάνι Ολβία, ακριβώς στην ίδια θέση.

Ο Λάμπρος, η Ειρήνη και η Καλομοίρα Βαζαίου στην Οδησσό

Οι ιστορικές αναφορές μιλούν για περίπου 200 ελληνικές οικογένειες που κατοικούσαν εκεί όταν ο στρατός της Μεγάλης Αικατερίνης προωθήθηκε στη Νότια Ρωσία και εδραίωσε την κυριαρχία της επί των εδαφών της Κριμαίας, της Αζοφικής και της ακτής του Εύξεινου Πόντου, μέχρι το Νοβοροσίσκ και την Αμπχαζία, του χρυσόμαλλου δέρατος. Η συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζί στη συνέχεια άνοιξε το δρόμο της εγκατάστασης ναυτικών και εμπόρων απ' τα νησιά του Αιγαίου.

Οι ομόδοξοι Έλληνες, τα «μικρά αδέρφια» των Μεγαλορώσων της εποχής, όχι μόνον ήταν καλοδεχούμενοι, αλλά με τα πρώτα αυτοκρατορικά ουκάζια πήραν προνόμια στην εμπορική, τη ναυτική και την κοινωνική ζωή.

Η Οδησσός έγινε ανοιχτή πολυεθνική πόλη, το λιμάνι ελεύθερο λιμάνι (Port Franc) με πρώτο κυβερνήτη τον κόμη de Richelieu. Ολα αυτά με κανόνες συχνά αυστηρούς, που εξασφάλισαν την επιτυχία του εγχειρήματος και μακρά κοινωνική

ειρήνη, με αυτόματη απορρόφηση των κραδασμών από τις πολεμικές περιπέτειες, των δύο προ των μπολσεβίκων αιώνων.

Οικοδομήθηκε και οργανώθηκε εξ αρχής η Οδησός, ως σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη. Η ρυμοτομία, τα δημόσια κτήρια, οι δομές της εμπορικής ζωής και του λιμανιού, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού ακολουθούσαν τα πιο σύγχρονα δεδομένα της εποχής τους.

Οι Έλληνες πρωταγωνιστούσαν, αν και ποτέ δεν ξεπέρασαν στον καθαρά αστικό πληθυσμό τους 15.000 κατοίκους. Τα χρόνια περνούν και η Οδησός, που είχαν αρχίσει να αποκαλούν «η Οδησός των Ελλήνων», γνωρίζει ξεχωριστή ευημερία. Το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα χαρακτηρίζεται από τη δημιουργική έκρηξη που πυροδότησε η δημαρχία του Γρηγόρη Μαρασλή.

Ο πάμπλουτος Θρακιώτης έμπορος, ένας από τους πολλούς πιονέρους της οικονομίας της Ρωσίας και της Ανατολής, δεν είχε ούτε καν επισκεφθεί την Ελλάδα. Μαζί με τον Βαρβάκη και τον Αρσάκη ξορκίσανε τα στοιχεία της λειψής τους μόρφωσης φτιάχνοντας Σχολεία. Το Διδασκαλείο, το Μαράσλειο της Αθήνας, κρατάει πάντα ψηλά την ποιότητα της μάθησης που δίνει, τώρα πια σαν Πειραματικό Σχολείο.

Ήταν τα χρόνια ακμής της πόλης που κράτησε μέχρι το 1920 και την είσοδο των μπολσεβίκων. Τα παλάτια του, τα σπίτια του, σήμερα φιλοξενούν τη Βιβλιοθήκη της Οδησού, ένα από τα Μουσεία της, αλλά και το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, στο σπίτι που στέγαζε τους Φιλικούς, εκείνους τους ρομαντικούς της Ελευθερίας του Γένους, που προετοίμασαν την Εθνεγερσία.

*Λάμπρος Βαζαίος: Γιατρός, απόγονος της οικογένειας των Σαντορινιών εμπόρων Βαζαίων που έζησαν στην Οδησό. Εφυγαν οριστικά από τη γενέθλια πόλη τον Οκτώβρη του 1920 με το τελευταίο ελληνικό καράβι που έφυγε από το λιμάνι της Οδησού. Κατοικούσαν στο Στρογγυλό Σπίτι, το Κρούγλει Ντομ, επί της πλατείας Ελλήνων, το οποίο κατεδαφίστηκε από Έλληνες (εξ Ελλάδος) επενδυτές και στη θέση του ανεγέρθη εμπορικό κέντρο. Ο Λάμπρος Βαζαίος επέστρεψε στην πόλη των παππούδων του το 1994, με αφορμή τους εορτασμούς για τα 200 χρόνια της Οδησού και τα εγκαίνια του Μουσείου της Φιλικής Εταιρείας.

Η Ημέρα Ανεξαρτησίας των Ελλήνων

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΥΠΙΔΗ*

Οι Έλληνες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης πάντα γιόρταζαν την Ημέρα Ανεξαρτησίας της Ελλάδας και τιμούσαν τους ήρωες του έπους του 1821 και βέβαια και άλλες εθνικές γιορτές, όπως η «Ημέρα του Όχι» κ.λπ.

Από τον εορτασμό στην Τιφλίδα της Γεωργίας το 1986 της επετείου της Ελληνικής Επανάστασης. Από αριστερά προς δεξιά: Ερ. Σαρμαζανίδου, μέλος του δ.σ. του Συλλ. Ελληνικής Νεολαίας, Μ. Στεφανίδου, β' αντιπρ. του Συλλόγου, Γ. Μπαραμίτζε, γραμματέας της Κ.Ε. του Κομσομόλ της Τιφλίδας, Γ. Καρυπίδης, πρ. του Συλλ., Γ. Ατζαμίδης, α' αντιπρ. του Συλλόγου, Λ. Παπαζαχαριάδης, πολιτικός-πρόσφυγας, καθηγητής ελληνικής γλώσσας, Γ. Μουρατίδης, ιατρός, και ο Ηρ. Παπουνίδης, χοροδιδάσκαλος-καλλιτεχνικός διευθυντής

Δυστυχώς, μετά τη δεκαετία του '30, οι γιορτές γίνονταν στα εστιατόρια ή στα σπίτια. Και μόνο μετά την ίδρυση του Συλλόγου Ελληνικής Νεολαίας της Τιφλίδας, το 1983, άρχισαν να γιορτάζουν επίσημα.

Η πρώτη επίσημη τελετή πραγματοποιήθηκε στις 25 Μαρτίου 1983, στη Λέσχη Νεολαίας «Αμιράνι» της Τιφλίδας, με την αρωγή και υποστήριξη του σοβιετικού κράτους. Και έπειτα, στην Αίθουσα Τελετών του υπουργείου Επικοινωνιών της Γεωργίας.

Συνήθως, γίνονταν χαιρετισμοί των επισήμων, εισηγήσεις στα αναδρομικά της Επανάστασης του '21, προβολή του σχετικού σλάιντ φιλμ και στη συνέχεια καλλιτεχνικό πρόγραμμα, που έπαιρναν μέρος οι καλλιτέχνες και διάφορα ελληνικά μουσικά και χορευτικά συγκροτήματα. Η αίθουσα ήταν πάντα γεμάτη από τους επίσημους προσκεκλημένους, φοιτητές, ανθρώπους της επιστήμης, της τέχνης και πλήθος κόσμου.

Η Ελληνική Κομσομόλ Τιφλίδας

Τον Ιανουάριο του 1983, πριν από την έναρξη της περεστρόικας, στην Τιφλίδα

ιδρύθηκε ο Σύλλογος Ελληνικής Νεολαίας, με την πρωτοβουλία και τη στήριξη τότε του 1ου γραμματέα του ΚΚΣΕ της Γεωργίας Εδουάρδο Σεβαρνταντζε.

Εκείνη την εποχή ήταν η πρώτη και μοναδική οργάνωση που ένωνε τους νέους με ελληνική καταγωγή (και όχι μόνο τους νέους), όχι μόνο στην Τιφλίδα και στη Γεωργία, αλλά και σε ολόκληρη την πρώην Σοβιετική Ένωση. Παρά την υπαγωγή της στην Επιτροπή του Κομσομόλ, ο πρωταρχικός στόχος ήταν η ένωση της ελληνικής νεολαίας, η αφύπνιση της εθνικής συνείδησής της, για να λύσει τα προβλήματα που υπήρχαν στον τομέα της γλώσσας και του πολιτισμού. Τα περισσότερα μέλη του Συλλόγου ήταν φοιτητές των πανεπιστημίων της Τιφλίδας.

Κατά τη διάρκεια των ετών της ύπαρξής του, ο Σύλλογος Ελληνικής Νεολαίας της Τιφλίδας ήταν ο εμπνευστής και οργανωτής πολλών εκδηλώσεων. Υπό την αιγίδα του, για πρώτη φορά μετά τη δεκαετία του '30, γιορτάζαμε τις ελληνικές εθνικές γιορτές, την Ημέρα της Ανεξαρτησίας - 25η Μαρτίου, το «Όχι» και άλλα.

Ο Σύλλογος προώθησε ενεργά την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας και του πολιτισμού. Υποστήριξε τη διδασκαλία της γλώσσας, τόσο στο κρατικά, αλλά και στα κυριακάτικα σχολεία. Και σε αυτό το θέμα είναι ανεκτίμητη η συμβολή του μεγάλου πατριώτη, του καθηγητή της ελληνικής, Λάζαρου Ζαφειρίδη. Ιδιαίτερη προσοχή δινόταν στην ανάπτυξη της εθνικής κουλτούρας: δημιουργήθηκαν νέα χορογραφικά και μουσικά συγκροτήματα, οργανώθηκαν εκθέσεις Ελλήνων ζωγράφων, συναυλίες ελληνικών συγκροτημάτων, καθώς και της κλασικής μουσικής.

Με την πάροδο του χρόνου, όλες αυτές οι πράξεις έφεραν θετικά αποτελέσματα. Ένα εκ των οποίων ήταν η δημιουργία, με πρωτοβουλία του Συλλόγου μας, του Τμήματος Ελληνικής Γλώσσας και Φιλολογίας στο Κρατικό Πανεπιστήμιο της Τιφλίδας (1986).

Σήμερα, τα περισσότερα από τα πρώην μέλη του Συλλόγου Νεολαίας ζουν και εργάζονται έξω από τη Γεωργία, στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στη Ρωσία και αλλού. Και ο καθένας από αυτούς, με την ανιδιοτελή εργασία και τον ενθουσιασμό τους, συμβάλλουν σημαντικά στα χρονικά της ιστορίας των Ελλήνων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

*Γιάννης Καρυπίδης: Πρώην πρόεδρος του Συλλόγου Ελληνικής Νεολαίας της Τιφλίδας, συντονιστής Προγραμμάτων και υπεύθυνος Δημοσίων Σχέσεων του Κέντρου Μελέτης και Ανάπτυξης του Ελληνικού Πολιτισμού της Μαύρης Θάλασσας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδόνες.

Αφιέρωμα στην «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» (30 Μαρτίου 2014) με αφορμή την

επέτειο ίδρυσης της επαναστατικής οργάνωσης «Φιλική Εταιρεία» στην Οδησό. Συμμετείχαν με άρθρα τους οι: Λία Βαλάτα-Τσιάμα, Λάμπρος Βαζαίος και Γιάννης Καρυπίδης.

ΒΙΝΤΕΟ: Η ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Απόσπασμα από το ντοκιμαντέρ του National Geographic

Επιμέλεια Αφιερώματος: Σοφία Ντρέκου/Αέναη επΑνάσταση

Πηγή: sophia-siglitiki.blogspot.gr